

formátus templomától ÉNy-ra 2,5 km-re van, a Velencei-hegység központi részének Ny-i szélén, az Angelika-forrástól Ny-ra, légtávolságban 500 m-re. A forrástól piros kockával jelzett turistaút vezet a vár K-i, külső sánca mellé. A vár területére nem vezet be jelzett út. A vár DK-i, D-i széle alatt húzódik az Angelika-forrástól kiinduló mély Bodza-völgy.

2003. március hónapban a terepmunka összesen 5 napot vett igénybe. A várat felmértük, a vár területét áttekinthetetlen, sűrű, tüskés-bozótos erdő fedte, ami megnehezítette, lassította benne a haladást. Néhány kisebb részletébe az áthatolhatatlan és áttekinthetetlen bokros erdő miatt nem lehetett bemenni, ennek ellenére a sáncaikat és az őskori telep szélét jelentő hegyperemeket valamennyi helyen, a belső területeknek pedig legnagyobb részét sikerült felmérni.

A vár három, sorban egymás melletti, jól elkülönülő részre oszlik. Mindháromnak különböző az alakja, a természeti adottságokhoz igazodva. A DNy-i, Ny-i oldalon mindháromat a hosszan lefutó meredek hegyoldal védte, ezeken az oldalakon mesterséges erődítésnek nincs nyoma a felszínen. A belső terület mindháromnál DNy irányába enyhén lejt. A terület D-i végében van a legbelső várrész. DNy irányába lejtő, kiugró széles hegynyúlvány, vége felé kiszélesedik. Három oldalról meredek hegyoldal határolja, K felől a Bodza-völgy, ÉNy felől mély, természetes völgy húzódik fel az É-i vége alá. A természetes hegyperem körbefut, csak az É-i végét védtek magas sánccal. A sánc hossza 55, belső magassága 1–1,5 m. Ezt a sáncaat vágta át Marosi Arnold, a kutatóárok ma is nyitva áll. E várrész hossza 135, legnagyobb szélessége 120 m.

A következő, középső várrész az előzőtől ÉNy-ra fekszik, a kettőt a már említett mély, természetes eredetű, 55–70 m felső szélességű völgy választja el. Ez a várrész egy DNy felől emelkedő rövid mellékvölgyhöz igazodva aránylag keskeny, hosszúkás alakú. ÉNy-i oldalán sánc fut végig, amely a K-i oldalon lekanyarodik a belső vár sánca alá. A sánc magassága a legmagasabb részen 2 m körüli, külső árok csak a K-i oldalon van. A K-i oldalon egy nagy gödör mélyed a sánca alá. E középső várrész hossza 190, legnagyobb szélessége 55 m.

A harmadik, legnagyobb várrész É-ra, ÉNy-ra csatlakozik az előzőhöz. D és DK felől külön védvonalak nincsenek, itt a középső várrész sánca zárja le, Ny felől pedig az erősen hullámzó vonalú, természetes hegyperem határolja. É-i és K-i oldalát azonban a fennsík felől hosszan elnyúló sánc védi. A sánc magassága a belső oldalon 1–1,5 m, a külső oldalon 2–2,5 m, előtte széles árok kíséri. A sánc az ÉNy-i oldalon fokozatosan átmegy mesterségesen levágott perembe, majd a meredek hegyoldal fölé érve megszűnik. E várrész hossza 260, legnagyobb szélessége 185 m.

A várrészek alapterületét a sáncaik és hegyperemek által behatárolt részek jelentik, a középső nagy völgy és a sáncaik külső árka nélkül:

Legbelső várrész	=	1,07 ha
Középső várrész	=	0,81 ha
Külső nagy várrész	=	2,44 ha
Összesen		4,32 ha

TEREI GYÖRGY – NOVÁKI GYULA

310. Páli, dombok

(Győr-Moson-Sopron megye) U, R, B, Ró, Kö

2003. április 3., 13., 16., 18., 26., 28-án régészeti hatástanulmány elkészítése érdekében helyszíni szemlét tartottunk a leendő bányatelek területén.

1. *domb*: Bejártuk a működő bányához csatlakozó területeket. A dombnak a meglévő bányagödör és a visszahumuszolt 0104/18 hrsz. rekultivált része mellett a tervezett bányatelek területén 50 m szélességben észleltünk régészeti jelenségeket, a lelőhely KDK felé további 180 m hosszan volt követhető, közben mintegy 100 m-re szélesedett ki. Jellemző felszíni leletanyag: neolitik kerámia és kova magkő, rézkori–bronzkori kerámia, római kori házikerámia. A telekrész régészetileg erősen fedett. A lelőhely teljes hossza e szerint 500 m. A jelenlegi bányagödör szélén, különösen a lehumuszolt, de időközben elhanyagolt részen mindenütt észleltük az őskori település maradványait.

Bányatelek É-i része: A bányatelek É-i részének közepe táján, a bányatelek széle mentén a dűlőúttól 250–400 m között, mintegy 150 m szélességben igen szórva nyosan észleltünk régészeti korokból származó edénytöredékeket. Egy őskori, római kori és talán egy középkori töredék határozható meg, feltűnő azonban két kovapengedarab jelenléte.

A terület kiterjedését, összefüggéseit csak szondázással lehetne megállapítani.

2. *domb*: A jelenleg működő bánya dombjától K felé 120 m leletmentes, mélyebben fekvő sáv után emelkedik a térképünkön 2. számmal jelölt domb. A szemle során csak a leendő bányatelek területére eső részt vizsgáltuk, hossza itt 400 m, átlagos szélessége 110 m a lelőhely ennél D-i irányban jóval nagyobb kiterjedésű. Középen majdnem összeér a 3. dombbal. A felszínen észlelhető leletanyag: őskori (bronzkori, esetleg neolitik-rézkori) és igen nagyszámú római kori edénytöredék. A terület régészetileg erősen fedett.

3. *domb*: A leendő bányatelek É-i határa mentén, a 2. dombtól É-ra elnyúló félkör alakban nyúlik be a telekbe a térképünkön 3. számmal jelzett domb. Hossza a telekhatár mentén 250 m, szélessége középen 130 m.

Területén kevés őskori, római kori és kora középkori edénytöredéket észleltünk. Morfológiája (szép szabályos domb) és topográfiai helyzete (a két Rába parti, intenzíven lakott domb mögött) okán is védendő lelőhelyként kell kezelni, feltehetően az őskori és római kori telepekhez tartozó temetőket rejti.

Munkatársak: Szőnyi Eszter régész, Ritly Jenő gyűjteménykezelő.

TOMKA PÉTER